

Targalt internetis

Õppematerjalid

Hea õpetaja!

Siit leiad rollimängu, mida saad kasutada internetiturvalisusest rääkimiseks.

Rollimängu kui aktiivse õppemeetodi eesmärgiks on osalejate endi kogemuse uurimine ja seeläbi õppimine- luuakse võimalus olla keegi teine, panna end proovile näitlejana ja seeläbi näha maailma kellegi teise silmade läbi.

Mängu käigus antakse igale osalejale stsenaarium, kus on kirjeldatud rollid.

Stsenaarium tuleks kohandada grupiliikmetele sobivaks. Stsenaarium ja rollimängu tegevused ei tohiks mängus osalejaid isiklikult solvata.

Osaleja saab võimaluse valida roll, mida tal tegelikus elus kunagi ei oleks. Õpetajal soovitan eelnevalt mõelda võimalike osatäitjate peale, et läbimängimisel ei tekiks soovimatuid olukordi.

Näiteks: kiusatava rolli soovitan panna kõrge enesehinnanguga ja klassis kõrgema staatusega õpilane.

Rollimäng kui meetod vajab aega teema arendamiseks ja hilisemaks aruteludeks, rolli mõistmiseks ja sellesse sisseelamiseks. Peale mängu lõppu tehke vaheaeg, et osatäitjad saaksid enne arutelu rollidest välja tulla. Õpilased, kes on pealvaatajad, osalevad kindlasti hilisemas arutelus.

Eva Palk

Pärnu-Jaagupi Gümnaasiumi õpetaja,
Targalt internetis koolitaja

Targalt internetis õppematerjalide töörühm

Rollimäng I

Kiusatavast kiusajaks

Eesmärgid:

- panna lapsed mõistma, et kiusamine internetis on nagu iga teinegi kiusamine;
- kiusamisele kiusamisega vastamine on ummiktee ja ei too lahendusi;
- panna lapsed mõistma, et teise inimese identiteedi kasutamine on lubamatu ja seadusega karistatav;
- õpetada lapsed leidma lahendusi;
- panna lapsed mõistma, kuidas interneti kasutamine võib mõjutada nende elu;
- anda teadmisi internetikasutamisega seotud ohtudest ja reeglitest internetis.

Soovitav kooliaste: 7.-9. klass, gümnaasium.

Vajalikud vahendid: töölehed mängijatele situatsiooni ja rollide kohta, markerid, suured paberid.

Tunni käik ja aeg:

- sissejuhatus- 2 minutit;
- rollijaotus ja rollidesse sisseelamine, kuni 10 minutit;
- rollimäng- 10 minutit;
- mängu analüüs rühmatööna, rühmatöö ettekanded 10 minutit;
- rollimängu arutelu 10 minutit;
- kokkuvõte 3 minutit.

Rollid

- ✓ Marga
- ✓ Marga sõbrad (3-4 õpilast)
- ✓ Laura
- ✓ Karmen
- ✓ Sally
- ✓ Klassikaaslased. Margat pooldavad õpilased (või 1). Õpilane või õpilased, kes ei salli Margat, kuid ei julge Laura ja Karmeni eest välja astuda . Neutraalsed, ükskõiksed õpilased. Vanemate klasside õpilased.

Mis juhtus

Marga on 8. klassi tüdruk ja tal on palju sõpru. Ta kannab firmariided ja on igatpidi moekas. Marga ei salli oma klassiõde **Laurat** ja püüab igal võimalikul moel Laura ja ta sõbra **Karmeni** elu kibedaks teha ning neid naeruvääristada. Tüdrukud on kiusamisest meeleheitel ja ei taha koolis enam käiagi. Kellelegi kaevata ja vastu hakata nad ei julge, sest kardavad, et olukord läheb siis veel hullemaks.

Laura täditütar, 11. klassis käiv **Sally**, otsustas tüdrukuid aidata. Sally oli kuulnud, et Marga ema on alkohoolik ja tüdruk elab sellepärast koos isaga. Otsustati Margale kätte maksta. Sally palus oma sõpru, et nood Margat jututubades joodiku lapseks ja lipakaks sõimaks ja muud moodi halvustaksid. Sally tegi Marga nime all Orkutisse libakonto ja hakkas gümnaasiumi poistele nõmedaid sõnumeid saatma. Sally laadis Orkutisse üles ka video Marga sünnipäevast, kus Marga ja paljud peokülalised olid purjus.

Ühel vahetunnil märkasid Laura ja Karmen, et Marga uus nutitelefoni on lauale ununenud. Karmen libistas telefoni vargsi enda kotti. Tüdrukud lugesid läbi kõik sõnumid ja saatsid Marga poiss-sõbrale sõnumi, et ta enam tittedega ei käi ja jätab ta maha. Marga ei märganudki, et vahepeal oli keegi tema telefoni kasutanud.

Järgmisel nädalal käis Marga ringi nutetud silmadega. Mõned sõbrad lohutasid ja pakkusid lahendusi. Paljud aga hoidusid nüüd Margast eemale, parastasid ja rääkisid edasi kuulnud lugusid. Vanemate klasside poisid irvitasid Marga üle avalikult. Laurat ja Karmenit ta enam ei kiusanud.

Laura ja Karmen olid väga rahul uue olukorraga, kus neid enam ei kiusatud.

Tööleht osatäitjale

Marga

Marga on 8. klassi tüdruk. Tal on palju sõpru. Tal on firmariided ja palju muud moekat kraami. Marga ei salli oma klassiõde **Laurat** ja püüab igal võimalikul moel Laura ja ta sõbra **Karmeni** elu kibedaks teha ning neid naeruvääristada. Talle meeldib tüdrukute kallal nokkida. Tema meelest on Laura liiga uhkeldav oma heade hinnetega ja riided on tal äärmiselt nõmedad.

Marga vanemad on lahutatud ja ta elab nüüd koos isaga, kes on edukas firmajuht. Emaga suhtleb ta väga harva, sest ema on alkohoolik.

Ühel päeval küsisid sõbrad Margalt, et kas ta on hulluks läinud. Miks ta enda kohta Orkutis selliseid asju kirjutab ja nii tobedaid sõnumeid saadab?

Vanemate klasside poisid sosistasid ja irvitasid tema üle.

Marga poiss- sõber saatis sõnumi, et Marga on paras reetur ja ongi hea, et see suhe läbi sai.

Marga on väga õnnetu, ta nutab palju ja ei tea, mida ta tegi valesti. Ta käib siiski koolis edasi, aga kõik näevad tema nutetud silmi.

Laura ja Karmeniga pole Margal enam aega mässata.

Tööleht osatäitjatele Laura, Karmen, Sally

Marga on klassi kõige popim tüdruk. Tal on firmariided ja palju muud vinget staffi. Marga ei salli **Laurat** ja püüab igal võimalikul moel Laura ja ta sõbra **Karmeni** elu kibedaks teha ning neid naeruvääristada.

Tüdrukud on kiusamisest meeleheitel ja ei taha enam koolis käia. Kellelegi kaevata ja vastu hakata nad ei julge, sest kardavad, et olukord läheb siis veel hullemaks.

Sally, kes õpib 11.klassis ja on sai teada, et Marga ema on alkohoolik ja Marga elab sellepärast koos isaga. Ühiselt otsustati seda infot ära kasutada ja Margale kätte maksta.

Sally palus oma sõpradel Margat jututubades joodiku lapseks ja lipakaks söimata ning teda muul moel solvata. Sally tegi ka Marga nime all Orkutisse libakonto ja hakkas gümnaasiumi poistele nõmedaid sõnumeid saatma. Ta laadis Orkutisse üles ka video Marga sünnipäevast, kus Marga ja paljud peokülalised olid purjus.

Ühel vahetunnil märkasid Laura ja Karmen, et Marga telefon on lauale ununenud. Karmen libistas telefoni vargsi enda kotti. Tüdrukud lugesid läbi kõik sõnumid ja saatsid Marga poiss-sõbrale sõnumi, et Marga enam tittedega ei käia ja jätab ta maha.

Tööleht osatäitjatele

Marga sõbrad

Marga on ilus ja populaarne tüdruk. Ta on lõbus ja tihti käiakse tema pool pidutsemas, sest ta elab pärast vanemate lahtust isaga, kes firmajuhina viibib tihti ärireisidel. Viimane sünnipäev oli eriti äge. Margal on alati raha ja ta kulutab seda meelsasti nii firmariiete kui muu ägeda staffi peale.

Marga teeb tihti sõpradele välja- maiustusi, kinopileteid jm. Päris täpselt nad ei mõista, miks Marga ei salli Laurat ja Karmenit, kuid ega see neid ei huvita ka. Tegelikult on ju lõbus kui Marga Laurat ja Karmenit kiusab või norib.

Ühel päeval märkavad sõbrad, et Marga oli oma kontole üles laadinud mõnedaid pilte ja viimase sünnipäevavideo. Videos olid nii mõnedki sõbrad purjus. Neile ei meeldinud, et Marga oli video Orkutisse pannud. Samuti ei mõistnud nad, mis imelikku juttu Marga järsku ajab. Marga väitis, et tema pole seda videot üles pannud.

Asi ei tundunud õige.

Rollimängu arutelu

Pärast mängu on vaja aidata õpilastel rollist välja tulla. Hästi sobivad selleks küsimused, kus lapsed saavad väljendada oma tundeid.

1. Kas rollimäng oli keeruline?
2. Kuidas sa ennast tundsid selles rollis? Oli see sulle raske, huvitav vms?
3. Kuidas sinu arvates tundsid selle loo tegelased ennast päriselus?
4. Kas soovid edaspidigi end rollimängudes proovile panna?

Küsimused aruteluks

1. Kas Laura, Karmeni ja Sally käitumine oli õigustatud?
2. Mida ütleb seadus Laura, Karmeni ja Sally käitumise kohta?
3. Miks Marga Laurat ja Karmenit kiusas?
4. Kuidas oleks saanud juhtunut ära hoida?
5. Miks klassikaaslased ei astunud tüdrukute kaitseks välja?
6. Mille poolest erineb internetikiusamine muust kiusamisest?
7. Tooge näiteid sarnaste juhtumite kohta oma koolielust.
8. Kuhu ja kelle poole tuleks pöörduda abi saamiseks?
9. Mida peaks Marga enda kaitseks ette võtma?
10. Kuidas võib selline juhtum Marga, Sally, Karmeni ja Laura elu mõjutada?
11. Mõelge loole lõpp välja.
12. Mis oleks võinud olla teisiti? Kuidas te stsenaariumit muudaksite?

Rollimängu arutelu küsimustest võib teha valiku ja lasta need vastata rühmatööna suurtele paberitele. Järgnevad rühmatööde ettekanded ja ühine kokkuvõtlik arutelu.

Rühmad:

- Marga ja tema sõbrad
- Laura, Karmen ja Sally
- Klassikaaslased ja vanema klassi õpilased

Allikad ja lisamaterjal

- <http://www.saferinternet.org/web/guest/safer-internet-day>
- <http://www.arvutikaitse.ee/>
- <http://www.targaltinternetis.ee/>
- <http://laste.arvutikaitse.ee>
- www.peremeedia.ee
- <http://lapsnetis.eesti.ee/>
- <http://www.netiohud.ee/peamine/kasulikud-lingid.html>
- <http://www.microsoft.com/eesti/education/veebivend/default.msp>
- http://www.assapauk.ee/index_6.html
- <http://internetiohud.onepagefree.com/?id=945&>
- <http://fame.pelgulinna.tln.edu.ee/turva/>
- <https://www.riigiteataja.ee/akt/13230375>

Karistusseadustiku muutmise seadus.

« § 157². Teise isiku identiteedi ebaseaduslik kasutamine. Teist isikut tuvastavate või tuvastada võimaldavate isikuandmete tema nõusolekuta edastamise, nendele juurdepääsu võimaldamise või nende kasutamise eest eesmärgiga luua teise isikuna esinemise teel temast teadvalt ebaõige ettekujutus, kui sellega on tekitatud kahju teise isiku seadusega kaitstud õigustele või huvidele, või varjata kuritegu – karistatakse rahalise karistuse või kuni kolmeaastase vangistusega.».

Õpilaste videod: <http://www.youtube.com/watch?v=ek6mKV4k7u4>

Karistusseadustik <https://www.riigiteataja.ee/akt/184411#para120>

Eesti Vabariigi Põhiseadus <https://www.riigiteataja.ee/akt/633949>